

Deu sèries sobre periodisme per pensar l'actualitat

En l'era de la desinformació, de les 'fake news' i del 'clickbait', la ficció ens pot ajudar a recuperar el rumb de què hauria de ser el bon periodisme. El crític de sèries Toni de la Torre ha preparat una selecció acurada de sèries protagonitzades per periodistes que ens ajuden a reexaminar la professió i reivindicar-ne els valors essencials.

Toni de la Torre / @tonidelatorre

1. Tornar a allò que ens va despertar la vocació: 'Lou Grant'

El pare de les sèries sobre periodisme. Encara avui, i malgrat les màquines d'escriure que hi ha a la seva redacció, continua sent vigent la seva manera d'enfocar temes ètics, partint sempre del compromís amb els lectors. El protagonista, un autèntic 'despertavocacions' (no són pocs els periodistes en actiu que van inspirar-se en aquesta sèrie quan es va emetre a TVE), sorgeix originalment com un secundari de la comèdia **'The Mary Tyler Moore Show'** (aquí coneguda com **'La chica de la tele'**), de la qual es va emancipar amb l'"spin-off" 'Lou Grant', que va retornar el personatge al món de la premsa i va canviar el to cap al drama.

El personatge interpretat per Ed Asner va emergir així com una figura afable però rigorosa, que sovint exercia de compàs ètic de la resta dels periodistes del diari, i en el procés també de l'audiència. La sèrie abordava sovint temàtiques socials com ara el racisme, els drets dels homosexuals, la violència domèstica o la pena de mort, agafant un perfil compromès que la vinculava a sèries anteriors com **'The Defenders'**. Però també entrava en qüestions ètiques relacionades amb la professió en si mateixa, com ara la fabricació de notícies, el plagi, la protecció de les fonts i, sobretot, la protecció contra els interessos econòmics.

La galeria de secundaris era molt àmplia, i un dels preferits de l'audiència era el fotògraf, que rebia el sobrenom d'Animal, però una de les relacions més interessants era la que mantenien Lou Grant i la propietària del diari, Margaret Pynchon (interpretada per Nancy Marchand, que molts identificareu també com la mare de Tony Soprano), ja que la manera d'entendre el periodisme del primer sovint xocava amb les relacions empresarials de la segona. Un dels episodis més memorables en aquest sentit és el de la [vaga que porten a terme els treballadors](#) del diari (l'episodi 13 de la quarta temporada), que col·loca Lou Grant en una posició difícil.

Irònicament, la sèrie va acabar sent víctima dels interessos econòmics i polítics que denunciava, ja que va finalitzar de manera força abrupta en la cinquena temporada, després que els anunciants decidissin retirar el seu espai de la sèrie seguint la crida al boicot orquestrat pels republicans de Ronald Reagan, molt molestos per l'activisme d'esquerres d'Ed Asner. Malgrat tot, Lou Grant continua sent un referent. Molts anys més tard va inspirar la sèrie espanyola **'Periodistas'**, amb la qual podríem establir una llarga llista de similituds, i que també va inspirar moltes vocacions, en aquest cas de joves dels noranta.

2. Recordar quin és el compromís del periodisme: 'The Newsroom'

Aaron Sorkin és un admirador confès de Paddy Chayefsky, un dels grans noms propis de la televisió dels anys cinquanta i seixanta. Amb ell comparteix l'interès pel món del periodisme, que en el cas de Paddy Chayefsky es va traduir en el guió de **'Network'**, dirigit per Sidney Lumet el 1976 i que encara és un film fonamental sobre la professió. En el cas de Sorkin, aquesta obsessió es va traduir en tres sèries associades amb temàtiques comunes: la primera va ser **'Sports Night'** i la segona va ser **'Studio 60 on the Sunset Strip'**, que arrenca amb Judd Hirsch interpretant Wes Mendell, el productor executiu del programa, que interromp el directe per deixar anar un [discurs antològic](#) sobre els mitjans (com si fos el Howard Beale de 'Network'). Totes dues van ser cancel·lades amb una sola temporada, víctimes de les audiències.

'The Newsroom' va ser la tercera, la bona. A l'empara de l'HBO (que va garantir certa impermeabilitat als resultats de les audiències), Aaron Sorkin va poder fer finalment el retrat del periodisme que sempre havia volgut, que va ser aspiracional: el periodisme que hauria de ser, el que ens mereixem. Ja havia dibuixat amb Bartlett el president dels Estats Units que hauria de ser a **'El ala oeste de la Casa Blanca'**, i ara ens ofereix l'equivalent periodístic en la figura de Will McAvoy, un periodista apoltronat que, empeltat pel retorn de la seva 'ex', decideix tornar a ser el que era.

La interpretació de Jeff Daniels i, sobretot, l'ús de fets d'actualitat recents, com ara l'anunci de la mort de Bin Laden, van ser els punts forts d'una sèrie que, per contra, tenia una dinàmica dins de la redacció poc realista, amb un desequilibri entre les relacions personals dels personatges, que s'emportaven molt de protagonisme, i la feina en si mateixa. En general, va ser més eficaç tractant de temes de política institucional que la vida al carrer (el retrat del moviment Occupy Wall Street va ser obertament ridícul). Amb els seus pros i contres, va deixar alguns dels [discursos sobre periodisme més inspiradors](#) i èpics de la televisió recent.

3. Resistir als interessos dels poders empresarials: 'The Paper'

La sèrie que més s'aproxima actualment al llegat de Lou Grant és aquesta sèrie croata (el títol original és **'Novine'**), que podeu veure a **Netflix**. No solament perquè està ambientada en la redacció d'un diari, sinó perquè el tema principal de la sèrie és la resistència del compromís ètic del periodisme vers els poders econòmics i polítics de les empreses periodístiques. En arrencar la sèrie, el diari està a punt de ser adquirit per un empresari de la construcció. Els motius que han portat aquest empresari a comprar la publicació és el misteri principal de la sèrie (i no el desvelaré), que es combina amb la preocupació genuïna per part dels periodistes que hi treballen, no solament pel seu futur, sinó també per la professió.

La sèrie fa una crònica dels dies previs a la compra, repartint el seu temps entre les negociacions als despatxos dels caps i l'angoixa dels treballadors. Un dels elements que fan que 'The Paper' destaquï sobre la resta de les sèries sobre periodisme és el realisme, intencionat, amb el qual descriu el dia a dia a la redacció, sovint fixant-se en els moments més anodins i fugint de la imatge típica de l'adrenalina de la 'deadline' que han mostrat tantes altres ficcions. Aquí, el dia a dia és més gris i la lluita per fer bé la feina és del periodista contra si mateix.

4. La competència no és el més important: 'Press'

Aquesta sèrie britànica presenta dos diaris enfrontats, el 'Herald' i el 'Post', que es troben tots dos en una situació complexa, ja que cada cop es llegeix menys premsa, i tots dos opten per intentar ocupar el mateix espai. El problema és que són dues publicacions molt diferents. Mentre que el '**Herald**' vol ser fidel a un periodisme rigorós, el '**Post**' té una línia editorial de tabloide i considera que el més important és entretenir. La sèrie mostra com tots dos diaris s'influencien l'un a l'altre en el seu intent per competir i ocupar l'espai de l'altre.

Al mateix temps també s'explora quina relació tenen els diferents professionals de cada mitjà amb la línia editorial del lloc on treballen, i quin paper hi tenen els respectius propietaris de les capçaleres. Encara que el creador de la sèrie, Mike Bartlett, no ha volgut que s'identifiqués cap dels dos diaris ficticis amb diaris reals, entre els mitjans britànics s'ha sobreentès que el 'Herald' representa '**The Guardian**' i que el 'Post' representa '**The Sun**'. La sèrie també aprofundeix en la trama personal d'algun dels personatges, que és força més convencional que la resta.

5. No servir el relat dels polítics sense qüestionar-lo: 'The Hour'

Una altra sèrie britànica sobre periodisme, en aquest cas televisiu, és '**The Hour**', que la BBC va estrenar ja fa uns quants anys i que es tractava d'una peculiar combinació entre drama d'època i la investigació d'un assassinat. Un dels temes principals d'aquesta sèrie és la independència dels periodistes, que pertanyen a un mitjà públic, del seu Govern. 'The Hour' dedica molt de temps a mostrar com funcionava la televisió dels anys cinquanta (i és un caramel per a aquells a qui ens apassiona la història del mitjà) però encara més temps a veure com intenten no ser instrumentalitzats.

A través de dos personatges que són pols oposats, el reporter compromès i el presentador que només pensa en si mateix, la sèrie mostra com en última instància depèn dels professionals fer l'esforç per ser crítics amb el relat que se serveix des del Govern. La **crisi del canal de Suez** és el fet real que serveix a la sèrie per posar en conflicte aquests posicionaments, que en aquest cas estan amanits amb un triangle amorós on s'afegeix la productora del programa. El repartiment, amb Ben Whishaw, Dominic West i Romola Garai, va ser el punt fort de la sèrie.

6. Evitar el sensacionalisme: 'Brass Eye'

Aquesta comèdia britànica no és un dels actes més transgressors que s'han vist a la televisió, sinó una sàtira sense pietat dels mals del periodisme actual, particularment l'exageració de la importància d'una notícia per fer-la sensacionalista, fer passar per periodisme peces que només volen crear alarma social (i alimentar-se de la por de l'audiència), fer afirmacions categòriques sense que hi hagi fets que les sostinguin o cercar la morbositat recreant-se en la violència dels fets o el patiment dels protagonistes de la notícia. Tots aquests elements prenen forma en un programa fictici, anomenat 'Brass Eye', que cau en tots aquests vicis.

Només començar el programa reconeixereu ràpidament quin és l'estil periodístic que la sèrie està reflectint. El que busca constantment 'Brass Eye' és fer evidents aquestes pràctiques portant-les a l'extrem o canviant els continguts de les notícies de manera que sigui encara menys insostenible. La sèrie va tenir al darrere alguns dels guionistes britànics més brillants, com **Chris Morris**, **Graham Linehan** o **Charlie Brooker**, avui conegut pel fet de ser el creador de '**Black Mirror**', i va ser molt polèmica al Regne Unit (en particular, l'episodi sobre la pedofília).

7. Conservar sempre la integritat: 'Borgen'

Encara que 'Borgen' sigui coneguda per la política, les seves trames sempre s'han dividit, pràcticament al cinquanta per cent, entre política i periodisme, situant el personatge de Brigitte com la protagonista del primer àmbit, l'"spin doctor" **Kasper Juul** sent el pont entre els dos mons, i la periodista Katrine sent la protagonista de l'àmbit periodístic. En la segona temporada la importància d'aquest personatge augmenta quan comença a treballar per al mitjà de l'ex-primer ministre Michael Laugesen, que vol instrumentalitzar el mitjà.

Així, el personatge intentarà conservar la integritat treballant per a un cap que clarament vol fer servir el periodisme amb finalitats polítiques. El conflicte es produeix des del primer episodi, quan vol que faci una peça per atacar el primer ministre actual i, a més, vol que ho faci fent servir qüestions personals. Per a Laugesen no hi ha cap línia que no es pugui creuar, tal com demostra més endavant amb unes fotografies comprometedores que també vol publicar. Katrine combat, amb l'ajuda d'una periodista més veterana (que inicialment la té com a enemiga) la pressió del seu cap i al mateix temps intenta conservar la feina.

8. Mantenir l'idealisme de l'època universitària: 'Systrar 1968'

Aquesta minisèrie sueca és protagonitzada per una estudiant de periodisme que, en acabar la carrera, busca feina a Estocolm, amb la il·lusió d'un periodisme ple d'ideals i de conviccions, disposada a canviar el món. Som a l'any 1968 i no trobarà la feina que volia: acabarà en un diari local a la localitat d'Ystad. Des d'allà viurà els convulsos canvis socials de l'època, implicant-se com a periodista però també des del punt de vista personal en les protestes estudiantils i en el moviment feminista, que és central en una sèrie on la majoria de protagonistes són dones (una altra sèrie sobre periodisme que té un enfocament similar és '**Good Girls Revolt**').

A través de la protagonista es connecta l'espectador amb l'idealisme dels 20 anys i les ganes de la protagonista de canviar el món, en aquest cas a través de l'ofici de periodista. A més, fa un bon retrat del funcionament d'un mitjà local, que no acostuma a ser gaire retratat en la ficció, mostrant la proximitat que tenen els periodistes amb els protagonistes de les notícies (el municipi d'Ystad, situat al sud de Suècia, té aproximadament 17.000 habitants) i com es viuen des d'aquest nivell conflictes internacionals com ara la **guerra del Vietnam**.

9. No val tot per guanyar un Pulitzer: 'The Wire'

Podria posar 'The Wire' pràcticament en qualsevol llista de sèries, i és evident que no la descobrirem pas a ningú. Però és pertinent incloure-la aquí per dos motius: el primer, que és una de les poques sèries creades per un periodista, ja que David Simon va treballar durant més d'una dècada a '**The Baltimore Sun**' abans de canviar els titulars per la ficció televisiva. El segon, perquè, en l'última temporada, 'The Wire' entra de ple en el món del periodisme, retratant, justament, la redacció del 'The Baltimore Sun', el mateix diari on Simon va treballar.

És, per tant, un retrat basat en l'experiència, i on tenen un pes especial els temes que no apareixen en gaires sèries, com ara la dificultat de fer bon periodisme quan no hi ha recursos per fer-lo. La reducció del pressupost del diari fa que la redacció tingui dificultats per cobrir l'actualitat de la ciutat de **Baltimore**. Veiem periodistes que no poden amb la càrrega de feina que tenen i com això perjudica la qualitat de la seva feina. També veiem negligència, desídia, protecció de contactes i altres formes de posar l'interès personal per damunt de la professió.

Una de les millors trames d'aquesta temporada és la de Scott Templeton, un jove periodista molt ambiciós que està tan disposat a tot per fer-se un nom, [fins i tot a mentir](#) i inventar-se una entrevista totalment fictícia (diuen que el personatge està basat en el reporter Jim Haner, de 'The Baltimore Sun', on havia treballat David Simon, que va ser finalista als premis Pulitzer l'any 1997). Magistralment, 'The Wire' uneix aquesta trama amb la policial de Jimmy McNulty i la política de l'alcalde Carcetti. Sempre és interessant tornar a 'The Wire', i, en el cas del periodisme, aquest és el retrat de la professió més realista de tota la llista.

10. La notícia continua encara que no sigui actualitat: 'Treme'

David Simon va tornar al periodisme a 'Treme', que és, en molts sentits, reporterisme fet ficció, ja que el que proposa és explicar què passa a **Nova Orleans** un cop els mitjans ja n'han marxat. La primera temporada exposa molt bé les diferències entre el moment de màxima crisi de l'**huracà Katrina**, quan els mitjans es traslladen a la zona per cobrir el que hi està passant, i la presència, gairebé anecdòtica, del periodisme quan Nova Orleans deixa de ser el focus de l'actualitat. La voràgine d'informació en què viuen immersos els mitjans fa que les històries de la gent que viu allà quedin pràcticament desateses des d'un punt de vista informatiu.

'Treme' troba la manera de donar-los veu a través de personatges com Creighton Bernette, interpretat per John Goodman, que en una entrevista amb un periodista nega que el que ha passat sigui un "desastre natural" i no dubta a qualificar-ho de "catàstrofe feta per l'home", i demana responsabilitats al Govern i a les empreses implicades. Aquest punt de vista representa molt bé l'opinió dels perjudicats principals, tal com es pot comprovar en [aquest vídeo](#) en què es pot veure la reacció del públic d'un bar de Nova Orleans en veure l'episodi. L'entrevista no acaba bé, ja que el personatge s'adona que el periodista que té davant no té cap mena d'empatia o de sensibilitat cap al moment difícil que estan vivint ell i els seus veïns, subratllant que hi ha una diferència entre cobrir una notícia o voler explicar una història.

Encara que el focus mediàtic no hi sigui, la vida de la gent continua, i el que fa 'Treme', com a ficció, és quedar-se amb ells i les seves dificultats, seguint a través dels personatges l'espera de les ajudes promeses pel Govern i la reconstrucció dels habitatges. En la tercera temporada va introduir un periodista que investiga crims succeïts tot just després del pas de l'huracà Katrina. El personatge està basat en un reporter real, **A. C. Thompson**, que va investigar negligències de la policia de Nova Orleans, i que va acabar sent contractat com a assessor de la sèrie.